

ZADNJA IZMENA

T. Coraghessan Boyle

Hladen tuš



T. Coraghessan Boyle

Hal je poznal Roba, Irene, Jill, Harveyja in Tootle že iz osnovne šole, in vsi so jih imeli štirideset, ki so šla proti šestdesetim.

Rob in Irene sta bila srednješolski parček in sta sedaj, ko sta pustila učiteljevanje, posredovala dojenčke parom brez otrok, kakršna sta bila sama. Redno sta letela v Kalkuto, Bahrein in Sarawak in prinašala nazaj pomečkane rjavolične malhe kosti, ki sta jih našla za neplodne žene kemičnih čistilcev in računovodij. Čeprav nista priznala, sta glasovala za Ronalda Reagana.

Jill je izžarevala nekakšno krhko lepoto. Po škandalu v srednji šoli in neuslišani ljubezni, ki jo je gojila do Harveyja, ta je bil takrat nor na Tootle, je odšla v karmelitski samostan. Živela je le ulico naprej od Roba in Irene, v hiši svoje pokojne matere, življenju nune pa se je odrekla pred dvanajstimi leti zaradi telesnega razmerja z mesarjem iz Safewayeve trgovine, imenovanem Eugene, ki jo je zapustil s slepo piko na enem očesu, dosmrtno šepavostjo in trojčki.

Harvey je bil srednješolska hokejska zvezda, potem je pustil kolidž, se pridružil vojni mornarici in si v bitki pri Da Nangu v treh tednih ustvaril sloves krutosti in nesebičnega poguma, dokler ni dobil sedemintrideset ran z bajonetom v noge, prsi, zadnjico in stopala. Bil je plešast in nadut, zatežen delni invalid, zasvojen s Quaaludom, Tuinolom, aspirinom, kokainom in viskijem Jack Daniels, živel pa je v pritličju hiše svojih staršev, jedel malo in še manj govoril. Preziral je Hala, Roba in Irene, Jill, Tootle in Peskyja, ker niso dobili po sedemintrideset ran vsak in ker so bili komunisti in izdajalci.

Tootle je bila punca z naslovnice; makrobiotičarka; voditeljica volilne kampanje za predsedniškega kandidata iz Putnam Valleyja v New Yorku, ki je obljubil, da bo uzakobil poživitev napovednih špic vseh TV poročil; in ne nazadnje – zagovornica varstva narave, ki je prebedela vse zgodnje jutranje ure in pisala protestne članke za Zvezo varuhov Marshworta. Z občasnimi prekinitvami je imela razmerje z italijanskim avtomobilskim dirkačem, ki mu je bilo ime Enzo.

Pesky je bil pomočnik direktorja v Frampoldovi prodajalni pijač, dvakrat ločen in oče štirinajstletnega serijskega morilca, čigar dvanajstletne moške žrtve so po polti, postavi in stilu oblačenja vse spominjale na Peskyja.

In Hal? Hal je za rojstni dan prišel iz Kalifornije.

Jill je prirejala zabavo. Ni ji preostalo drugega. Njeni trojčki – Steve, Stevie in Steven, vsak zase sedaj sedem, sedem in sedem – so bili hiperaktivni, asocialni in dvakrat bolj destruktivni kot Hitlerjeve oklepne enote. Že odkar so se naučili plaziti, se ji ni posrečilo zanje dobiti varuške. »V redu,« ji je rekel Hal po telefonu, »pri tebi doma torej. Ob sedmih. Super. Res.« Potem je odložil in mislil na mračno luknjo, ki je bila hiša njene mame, z umazanimi tapetami, zguljenim pohištvom in tulečimi režami, in na mrtvaško tišino, ki je legla nad klapo, ko so jo v petek zvečer mahnili mimo, da poberejo Jill, in na gospo Morlock – to Jillino parodijo z veliko ritjo in s konjskimi zobmi – ki je vztrajala, naj pridejo noter na vročo čokolado. Konec koncev vseeno. Bilo je vsaj prostorno.

Naneslo je pač, da je Hal zamujal dve uri. Navsezadnje je bil iz Kalifornije in to je bila njegova zabava. Nikogar od teh ljudi ni videl – že šest let tega? – in ni bilo govora, da bi ga opeharili za njegov veliki prihod. Čez dolge roza spodnjice je potegnil vrečaste padalske hlače, vtaknil zlat uhan oblike marihuaninega lista skozi luknjico v levi ušesni mečici, se zrinil v majčko z Barf turneje Ozzieja Osbourn, čeprav je bilo zunaj štiri stopinje pod ničlo in je bril žled, in se razkomotil v salon-skem fotelju, v katerem je njegov preminuli oče preživel zadnji dve tretjini svojega življenja. Šrkal je scotch, gledal ritmično utripanje televizije in poslušal svojo žalostno staro bolešno mamo, ki je momljala o tortnem modelu, ki ga je kupila za gospo Herskowitz čez cesto. Potem ko je bil napravljen in lep, je vstal, si pogladil nazaj zredčene, dvobarvne, štirideset let stare lase, ki so bili z vsakim dnem bolj in bolj podobni žimi za vzmetnice, se spravlil v balonar in butnil ven v neurje.

Cesta je bila prekrita s štirimi centimetri gladkega ledu. Hal se je z maminim kašljajočim oldsmobilom butal od drevesa k drevesu, se obrnil za sto osemdeset stopinj, se spustil navzdol po Jillinem privozu in se komaj izognil ogolelemu grmu azaleje, trem dirkalnim avtomobilčkom in privzdignjenemu preluknjanemu renaultu. Oslinil si je prstne konice, si pred hišnim pragom poravnal zalizce, površno potrkal in reže se vstopil, z vsem svojim eksotičnim, svetlolasim, kalifornijskim sijajem. Na žalost učinka ni bilo – nikogar ni bilo, razen Jill. Zgrbljena v kotu napihnjene zofe se je medlo smehljala izza kupa mastnih ocvrtkov in dobrih dveh litrov kalifornijske omake. »Živio,« je rekla z glasom, polnim obžalovanja, »prihajajo, prihajajo.« Nato mu je z bolnim očesom pomežiknila in odšepala čez sobo, da mu v usta zarije jezik.

Visela je na njem, lizala njegove brke in mu pravila o svojem obdobju prsnega raka, ko je pri vratih pozvonilo in sta v sobo vrešče prifurjela Rob in Irene: »Moj bog, poglej ga!« Zamudila sta, sta vpila, ker se varuška njune hčerke Soukamathandravaki, ki je s prestrašenim majhnim obrazkom kukala noter iz noči za njima, ni prikazala.

Hip kasneje se je Harvey s srebrnimi berglami besno prigugal po pločniku navzgor, Tootle in Pesky sta se skupaj opotekla noter s pordečelim nosom in razširjenimi zenicami in Steve, Stevie in Steven so se pojavili izza hiše na minikolesih in v krogih drveli po sredi sobe. Zabava se je začela.

»Tako,« je zarenčal Harvey in zagrabil Hala v kot z bleščečimi držali bergel, »slišim, da tam doli kar dobro shajaš, a, poba?«

Pesky in Tootle sta stala poleg in se režala, dokler ni Hal mislil, da se jima bodo ustnice izsušile in se prilepile na zobe, in Pesky je z roko objemal Tootle čez ramo. »Jaz?« je rekel Hal s skromnim skomigom. »No, če že vprašaš, moj agent res pravi-«

Harvey ga je prekinil, se obrnil k Peskyju z divjim zlobnim pogledom in zavpil: »In kako kaj mali, kako mu je že ime – Demian?«

V sobi se je razlegla mrtvaška tišina.

Rob in Irene sta otrpnila, stiskajoč si k prsim skodelico s koktejlom, in Jill, ki jima je razkrivala svet medsebojnih dlakocepskih obrekovanj in katastrofalnih zločinov v pisarni socialne službe, kjer je bila zaposlena, se je ugriznila v jezik. Celo Steve, Stevie in Steven so nenadoma prisluhnili. V igri so privezovali malo Soukamathandravaki k enemu od stolov iz jedilnice z izolirnim trakom, toda ob omembi Demiana so vsi hkrati pogledali naokoli in izginili.

»Ti pasji sin,« je rekel Pesky in zaril prste tako globoko v Tootlino ramo, da so se mu pobelili členki. »Ti pohabljeni fašistični mornariški izvržek.«

Harvey je sunil z veliko glavo vstran in pljunil na tla. »Kaj so mu dali, dosmrtno plus sto petdeset let? Ali so ga poslali v Matteawan?«

»Hej,« je zavpila Irene, z obupanim prizvokom navdušenosti v glasu, »hej, družba, a se spominjate vseh tistih divjih štosov, ki smo jih zbijali svoje čase v srednji šoli?« Planila je po sobi in mahala s skodelico. »Kot takrat, na primer, ko smo se po obrazih namazali s tisto črno mastjo in na vrtu dr. Rosenbauma izžgali židovsko zvezdo?«

Vsi so jo preslišali.

»Harv,« je rekel Hal in posegel po njegovi roki, toda Harvey se je sunkovito odmaknil – »Proč s svojimi smrdljivimi rokami!« je zarjovel – preden je izgubil ravnotežje in ob žalostnem aluminijevem žvenketu padel v kalifornijsko omako.

»Prav ti je, ti zagrenjeni pesjan,« je zarenčal Pesky, stoje nad njim, kot da sta ravnokar končala petnajst rund. »Pohabljeni vojni heroj. Zakaj nam ne pokažeš svojih brazgotin, a?«

»Pesky,« je zasikal Hal, »dovolj, prav?«

Rob in Irene sta skušala pomagati Harveyju na noge, toda pregnal ju je, ihteč od besa. Po ovratniku vojaškega sukniča je bil popackan s kalifornijsko omako.

Plešast in bled, s trepetajočo čeljustjo in razkrečenimi nogami, je bil videti kot ogromen dojenček, odložen na preprogo.

»Ali pa takrat, ko je Pesky pri pouku gospe Gold v tretjem letniku stekel pred razred in piskal na palec, dokler se ni onesvestil, se spomnite tega?« je govorila Irene, ko je sobo preplaval divji živalski krik, kot bi nekdo na pol raztrgal sokola. Bila je Tootle. Izvila se je izpod Peskyjeve roke in ga z majhno belo pestjo sunila v ledvico. »Ti,« je zažlobudrala, »kdo pa si ti, da tako komandiraš Harveyja, kot bi bil on kakšen kriminalc. Se je vsaj boril za domovino. Kaj s' pa ti naredu, a?« Oči je imela izbuljene. V ustni kotic se ji je ujela pena sline.

Pesky se je zavihljal naokoli. Oblečen je bil v svojo blagovno znamko Levi's – kavbojke, suknjič, puli, nogavice in pas z ogromno zaponko. Če bi vsaj izdelovali še čevlje, je imel navado reči. »Ja, ja, povej nam še kaj,« se je posmehoval, »ti kurbica. Krošnjariš s svojo ritko kot-«

»Pobegnil si v Kanado, to si storil. Kot tipičen usrane.«

»Hej, stojta,« je rekel Hal, ki je vohunil izza vogala v padalskih hlačah, »ne morem vama verjeti. Vsi smo se skušali izvleči – bila je gnila vojna, nezakonita vojna, Nixonova in Johnsonova vojna – kaj je narobe z vama? A se ne spomnita?«

»Pohodi,« je rekla Irene.

»Plakati,« se je pridružil Rob.

»Poceni kurba, to je vse. Dekle z naslovke, moja rit.«

»Zapri!« je zavreščala Tootle in se obrnila k Halu. »Nič boljši nisi od Peskyja. Slabši. Ti si hinavec. On vsaj ve, da je kup dreka.« Prek rame si je vrgla skodelico koktelja in srepeči zelenooki pogled usmerila vanj. »In ti misliš, da si tako čudovit in mogočen, tam doli v Hollywoodu – no, sam blabla, to ti povem.«

»On je umetnik,« je rekel Harvey s tal. »On je soavtor nesmrtnega scenarija za oddajo Življenje z Beaniejem.«

»Jebi se.«

»Ti se jebi.«

In nato se je nenadoma, kot bi naznanilo obisk z drugega sveta, zaslišalo s privoza pokašljevanje zaganjača, nato grgranje in zamiranje. Naenkrat se je vseh sedem prijateljev obrnilo proti vratom. Potrkalo je – dat-dat-dat-dat-da. In nato: »Alo, alo, doma je kdo?«

Bil je Enzo. Visok, plemenit, z rimskim nosom in s srebrnim pramenom v laseh, kot da bi ga ulili iz čistega suhega srebra. Oblečen je bil v bleščeč kombinezon z našitki Pirelli in Pennzoil čez ramena in prsi, v rokah je držal zaščitno čelado. »Ljubca,« je rekel, z dvema korakoma prečkal sobo in stisnil Tootle k sebi, »čao.«

Nihče se ni premaknil. Nihče ni spregovoril.

»Paaasja cesta,« je rekel Enzo. »Led, veš.« Zunaj, skozi odprta vrata, so videli zloščen nizki profil njegovega kupeja lazaretto 2200 Pininfarina, njegov vetrobran, posreben z ledom, v katerega je zabijalo žled kot ostre iglice. »Porabu sedemnajst minut in pol od La Guardie – paasje, ha? Ampak ljubca, vsaj sem zdaj tukaj.«

Pogledal je okoli sebe, kot bi ostale šele opazil, in šel nato brez besed po sobi do glasbenega stolpa, s prstom na hitro preletel platnice albumov in večče vrgel iz ovitka črno ploščo, kot da bi metal pizze v Neaplju. Spustil je iglo, in ko se je po

sobi razlegla glasba, je začel krožiti z boki in posnemati besede: »Uuuu-uuuu, slišal sem skrivnost...«

Marvin Gaye. Prijeten, eleganten, osvežilen, starodaven.

Pesky je segel navzdol, da pomaga Harveyju s tal. Jill je prišla Hala pod roko. Rob in Irene sta začela tleskati s prsti in Enzo je zavrtel Tootle na sredo poda.

Plesali so do onemoglosti.

Izbral in spremno opombo napisal Andrej Blatnik,
prevedla Nataša Hrastnik

T. Coraghessan Boyle je v zadnjem desetletju postal eden najvidnejših ameriških prozaistov. Uveljavil se je s svojevrstno družinsko kroniko skozi stoletja, romanom *World's End* (1987), in zanj istega leta dobil tudi eno pomembnejših ameriških književnih nagrad PEN/Faulkner Award for Fiction. Je tudi avtor zbirke kratkih zgodb *If the River Was Whiskey*, iz katere je vzeta pričujoča skica, pa še štirih drugih proznih del, *Descent of Man* (1979), *Water Music* (1982), *Budding Prospects* (1984) in *Greasy Lake* (1985). Tom Boyle živi v Los Angelesu in poučuje literaturo na tamkajšnji univerzi. Boylovo pisanje, za katero se kritika ne obotavlja zapisati, da ga bralec ne le vidi, temveč tudi sliši, občuti in zavoha, je nemara dober dokaz, da literatura tudi konec dvajsetega stoletja, ko bi morala biti »globalna vas« že vseprisotna, ni prevedljiva v drugo kulturno okolje docela brez ostanka – v tolikšni meri je polno ameriških kulturnih stereotipov in arhetipov, da postavlja bralca iz drugačnega okolja (torej tudi slovenskega) pred hudo preizkušnjo: naj občutek, da je Amerika »nekaj drugega«, priznamo ali potlačimo?